

Maailman designpääkaupunki Helsinki 2012

Designvuosi oli paremman kaupungin asialla ja haki erityisesti pysyvää vaikutusta. Se oli enemmän kuin tapahtumavuosi tai festivaali – muotoilun merkitys haluttiin tehdä näkyväksi.

Helsinki toimi yhdessä kumppaniensa Vantaan, Espoon, Lahden ja Kauniaisten kanssa maailman designpääkaupunkina vuonna 2012. Muotoilun merkitystä avattiin yhteensä 550 projektin ja 2 800 tapahtuman kautta. Ohjelmaa toteutettiin Suomessa ja maailmalla 290 organisaatiosta koostuva verkosto. Designpääkaupunkivuoden näyttelyissä, tapahtumissa ja kohteissa vieraili noin 2,5 miljoonaa kävijää.

Tieto valinnasta tuli marraskuun 25. päivänä 2009. Valintaa seuranneiden kolmen ja puolen vuoden aikana muotoilusta tuli yhteiskunnallinen puheenaihe ja Helsinki nousi entistä kiinnostavammaksi designkaupungiksi. Kaupunkilaiset näkivät muotoilun yhteyden omaan arkeensa ja elinkeinoelämä ymmärsi paremmin muotoilun merkityksen kilpailuetuna.

Helsingin designvuosi haki pitkäkestoisia vaikutuksia. Tavoitteena oli herättää keskustelua siitä, miten muotoilu voisi tehdä elämästä parempaa, sujuvampaa ja toimivampaa. Yksi vuoden tärkeimmistä tavoitteista oli tarjota

keinoja, joiden avulla kaupunkilaiset voivat itse osallistua elinympäristönsä kehittämiseen.

Maailman designpääkaupungiksi (**World Design Capital**) valitaan hakemusten perusteella joka toinen vuosi yksi kaupunki maailmassa, jonka katsotaan poikkeuksellisen ansiokkaasti edistävän muotoilun käyttöä kaupungin kokonaisvaltaisessa kehittämisessä. Valinnasta vastaa teollisen muotoilun maailmanjärjestö **Icsid (International Council of Societies of Industrial Design)**. Icsid myös omistaa World Design Capital -tuotemerkin oikeudet.

Aikaisemmat maailman designpääkaupungit olivat Italian Torino (2008) ja Etelä-Korean Soul (2010). Helsingin jälkeen maailman designpääkaupungiksi on valittu Kapkaupunki (2014), Taipei (2016) ja Mexico City (2018).

Vuonna 1957 perustettu Icsid on voittoa tavoittelematon järjestö, joka valvoo ja edistää ammattimaisen teollisen muotoilun etuja.

www.icsid.org

www.worlddesigncapital.com

Designvuoden johtaja Pekka Timonen, kaupunginjohtaja Jussi Pajunen, elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen ja ICSIDin johtaja President Mark Breitenberg lehdistötilaisuudessa ICSID hallituksen 1. kokouksen yhteydessä Helsingin kaupungintalolla 24.9.2010. Kuva: Seppo Laakso.

Tavoitteet ja odotukset: Avoin Helsinki - Design on osa elämää

Open Helsinki – Embedding Design in Life tarkoittaa muotoilun sovellusalueen laajentamista tuotteista erilaisiin järjestelmiin, esimerkiksi terveydenhuollon kaltaisiin julkisiin palveluihin. Lyhyesti sanottuna kyse on paremman kaupungin tekemisestä.

Hakemus

Helsingin World Design Capital -hakemuksen avainkäsitteitä olivat avoimuus ja muotoilun uusi rooli. Nämä näkyivät hakemuksen nimessä "Open Helsinki – Embedding Design in Life" (Avoin Helsinki - Design on osa elämää). Muotoilu esiteltiin laajana käsitteenä, joka kokoaa ja yhdistää erilaisia lähestymistapoja ja yhteiskunnan toimijoita. Valmis hakemus oli yli 200-sivuisen englanninkielinen dokumentti.

Hakemus rakentui kolmen pääkohdan varaan: poikkeuksellisen muotoilun ja innovatiivisuuden perinteeseen, pääkaupunkiseudun kaupunkirakenteen ja väestön nopeaan muutokseen sekä näkemykseen designista Suomen hyvinvoinnin ja kilpailukykyyn lähteenä. Hakemus korosti muotoilun laaja-alaista merkitystä ja

mahdollisuutta sen hyödyntämiseen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Viestintäalan järjestö ProCom – Viestinnän ammattilaiset ry palkitsi hakemuksen vuoden 2009 viestintätekona Suomessa. Perustelujen mukaan kyseessä oli kansainvälisellä tasolla merkittävä viestintänäyttö, joka saatiin aikaan poikkeuksellisen laajalla organisaatorajalla ylittävällä yhteistyöllä

Tavoitteet

Pääteemaa Open Helsinki – Embedding Design in Life lähestyttiin designpääkaupungin strategiassa kolmen alatavoitteen kautta: avoin kaupunki, globaali vastuu ja uuden kasvun juuret.

Avoin kaupunki -tavoitteen tehtävänä oli käynnistää kulttuurimuutos Suomessa ja asettaa ihmiset suunnittelun ja palvelujen keskiöön. Designpääkaupunki tuottaisi uusia toimintatapoja, joilla asukkaat osallistuvat ja vaikuttavat aktiivisesti elinympäristönsä kehittämiseen. Toteutukseen otettaisiin hankkeita, joissa ratkaisuja tuotetaan yhdessä asukkaiden kanssa.

Globaali vastuu -tavoitteessa etsittiin ratkaisuja sellaisiin kaupunkiympäristön haasteisiin, joilla on suuri vaikutus elinympäristön laatuun ja hyvinvointiin. Haluttiin, että Helsingin seutu

verkostoituu designpääkaupungin avulla muiden yhteisöjen ja yhteiskuntien kanssa, jakaa saavutuksensa ja pääsee käyttämään muiden ratkaisuja.

Uuden kasvun juuret -tavoitteessa haluttiin käynnistää uusia tapoja hyödyntää designia erilaisen kasvun lähteenä. Yritysten kasvanut liikevaihto ja uudet työpaikat mutta myös muilla tavoilla lisääntyvä hyvinvointi nostaisivat Embedded Design ja Return on Design -käsitteet osaksi Suomi-kuvaa. Tavoitteena oli käynnistää muotoilua hyödyntäviä tuote- ja palvelukehityshankkeita.

Asukkaiden odotukset

Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Lahden asukkaat toivoivat designpääkaupunkivuoden keskittävän ennen kaikkea asumiseen, elinympäristöön ja palveluihin. Odotuksia selvitettiin designpääkaupungin teettämässä kyseilytutkimuksessa, johon vastasi yli 900 asukasta.

Asukkaat valitsivat kyselyssä kahdeksasta painopistealueesta itselleen tärkeimmät. Arjen parantaminen muotoilun avulla koettiin designpääkaupunkivuoden keskeisimmäksi tehtäväksi. Joka kolmas asukas odotti myös tapahtumia ja kaupunkinsa tunnettuuden kasvua.

Syksyllä 2011 toteutettu tutkimus oli osa designpääkaupungin käynnistämää tutkimus-sarjaa, jonka avulla seurattiin hankkeen tunnetuutta ja tavoitteiden toteutumista.

Organisaatio

Vuoden 2012 maailman designpääkaupunkina toimi eteläisen Suomen viidestä kaupungista muodostuva metropolialue. Hankkeen omistajina oli viisi kaupunkia: Helsinki (595 000 asukasta), Espoo (252 000 asukasta), Vantaa (203 000 asukasta), Kauniainen (8 700 asukasta) ja Lahti (102 000 asukasta).

Hankkeessa olivat mukana myös seuraavat taustayhteisöt:

Suomen valtio: työ- ja elinkeinoministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeessa oli osallisena myös muita ministeriöitä sekä Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (Sitra) ja Teknologian ja innovaatioiden tutkimuskeskus (Tekes).

Yritykset: Designpääkaupunkivuosi oli yksi suurimpia Suomessa koskaan toteutettuja yritysyhteistyöhankkeita. Pääyhteistyökumppaneitamme olivat: Blue1, BMW, Finavia – Helsinki Airport, Fortum, HOK-Elanto, KONE, Martela, MTV MEDIA, Nokia, Sanoma Magazines Finland, UPM, Viking Line. Yhteistyökumppaneitamme olivat Clear Channel, Deloitte, Fjord, hasan & partners, IBM, Iittala, Lapin Kulta, Paulig, Stockmann.

Yliopistot ja korkeakoulut: Aalto-yliopisto ja Helsingin yliopisto. Lisäksi designpääkaupunki-hankkeessa oli mukana pääkaupunkiseudulla sekä Lahdessa toimivia ammattikorkeakouluja.

Muotoiluorganisaatiot: Design Forum Finland, Teollisuustaitteen Liitto Ornamo, Graafisen suunnittelun ammattilaisten järjestö Grafia sekä Suomen arkkitehtiliitto SAFA.

Säätiöt: Svenska kulturfonden.

Helsingin designpääkaupunkivuoden toteutti ja sitä hallinnoi Kansainvälinen designsäätiö. Säätiö kokosi, edisti ja koordinoi designpääkaupunki-hankkeen tavoitteita, toimintoja ja ohjelmakokonaisuutta. Säätiön asianmukaisesta järjestämisestä, säätiön varoista ja toimintaperiaatteista huolehti Kansainvälisen designsäätiön hallitus.

Hallituksen lisäksi säätiön rinnalla toimi eri alojen vaikuttajista ja asiantuntijoista koostunut 45-jäseninen valtuuskunta. Valtuuskunta tuki designpääkaupungin johtoa sekä tarjosi päätöksenteon avuksi yhteiskunnallista näkemystä.

Rahoitus

Kansainvälisen designsäätiön hallinnoiman designpääkaupunki-hankkeen kokonaisrahoitus vuosina 2010 - 2013 oli 17,8 miljoonaa euroa. Alun perin tavoite oli 15 miljoonaa, joka hankkeen käynnistyessä nostettiin 16 miljoonaan.

Valtio rahoitti 5 miljoonaa ja designvuoden toteuttaneet kumppanikaupungit Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen ja Lahti yhteensä kuusi miljoonaa. Budjetin kasvu tuli yrityksiltä ja säätiöiltä, joiden osuus kasvoi ennakoidusta. Designsäätiön taloudellinen tulos oli noin 100 000 euroa ylijäämäinen.

Designvuoden tulot ja menot kanavoituivat vain osaksi designsäätiön kautta. Hankkeet vastasivat omista budjeteistaan, ja niiden rahoitus tuli pääosin muualta kuten julkisina ja yksityisten säätiöiden tai rahastojen avustuksina sekä omana rahoituksena ja yritysyhteistyönä. Kaikkien mukana olleiden yhteisöjen designpääkaupunkivuoden toimien taloudellisesta kokonaisvolyymista ei ole saatavissa arviota.

Faktat ja luvut budjetista

Budjetti 2010–2013: 17,8 miljoonaa euroa

Kaupungit: 6 miljoonaa euroa

- Helsinki 3 miljoonaa euroa
- Espoo 1,4 miljoonaa euroa
- Vantaa 1,1 miljoonaa euroa
- Kauniainen 0,06 miljoonaa euroa
- Lahti 0,5 miljoonaa euroa

Suomen valtio: 5 miljoonaa euroa

- Työ- ja elinkeinoministeriö 3 miljoonaa euroa
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2 miljoonaa euroa

Yritykset ja säätiöt: 6,8 miljoonaa euroa

- Yritysyhteistyökumppanit 5 miljoonaa euroa
- Säätiöt 1,5 miljoonaa euroa
- Myyntitulot 0,3 miljoonaa euroa

Designpääkaupungin taloudellinen laajuus on selvästi suurempi kuin Kansainvälisen designsäätiön hallinnoima budjetti. Projektien kokonaisbudjetit ja eri toimijoiden designpää-

kaupunkiin liittyneet muut toimenpiteet eivät näy säätiön budjetissa. Luvuissa ei myöskään ole mukana välillisiä kuluja, kuten muiden yhteisöjen toteuttamia rakennusinvestointeja tai mahdollisia käyttökustannusten lisäyksiä. Arviota designpääkaupungin taloudellisesta kokonaislaajuudesta ei ole käytettävissä.

Menot 2010–2013

- Ohjelma 7,2 miljoonaa euroa
- Viestintä ja markkinointi 6 miljoonaa euroa
- Henkilöstökulut, lisenssimaksut ja hallinto 4,5 miljoonaa euroa

Kuva: Kimmo Brandt